

No: 125 - Mahreç İşareti

BARTIN İŞİ TELKIRMA

Tescil Ettiren

BARTIN İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ

Bu coğrafi işaret, 10.03.2009 tarih ve 27165 sayılı Resmi Gazetede ilan edilmiştir. 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname' nin 12 nci maddesi gereğince 18.11.2004 tarihinden geçerli olmak üzere tescil edilmiştir.

Değişiklik İlanı:

16.09.2019 tarih ve 61 sayılı Bülten

16.03.2020 tarih ve 73 sayılı bülten

Tescil No	: 125
Tescil Tarihi	: 10.03.2009
Başvuru No	: C2004/020
Başvuru Tarihi	: 18.11.2004
Coğrafi İşaretin Adı	: Bartın İşi Telkırma
Ürün Adı	: Telkırma
Coğrafi İşaretin Türü	: Mahreç İşareti
Tescil Ettiren	: Bartın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Tescil Ettirenin Adresi	: Tuna Mah. Hendekyanı Cad. No:198 - 74100 BARTIN
Coğrafi Sınırı	: Bartın ili

Ürünün Tanımı: Telkırma işi Türklere özgü orijinal ve güzel bir işleme sanatıdır. İşleme tekniğinde, kumaş, kasnak, iğne ve madeni tel kullanılır. İşleme yapılırken tel makas kullanılmadan kıvrılarak koparıldığından bu ismi almıştır. XVIII. yüzyıldan bu yana yapılmakta olan Telkırma İş'i'nin diğer adı ise Bartın İş'i'dir. İncelemelerde, Telkırma İş'i'nin ilk kez Bartın'da yapılp geliştirilmesi ve bu yöreden yayılması nedeniyle bu işleme tekniğine yörenin adı verildiği anlaşılmaktadır. Geçmişte daha çok çarşaf, yatak örtüsü, yastık örtüsü, kırlent, karyola eteği, bohça, çeşitli boyda örtüler vb. ürünler üzerinde kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Günümüzde ise bu tekniği; oda takımlarında, yatak takımlarında, yemek ve çay takımlarında, dış giyim ve giyim aksesuar ürünlerinde uygulamak mümkündür.

- Oda takımlarında; masa örtüleri, panolar, kırlentler, çeşitli büyüklükte örtüler, tuvalet takımı örtüleri, abajurlar, kutular vb. ürünler,
- Yatak takımlarında; yatak örtüsü, kırlent, bohça vb. ürünler,
- Yemek ve çay takımlarında; tepsi örtüleri, amerikan servisleri vb. ürünler,
- Dış giyimde; fantezi elbiseler, bluz, pantolon vb. kıyafetler,
- Giyim aksesuarlarında; çanta, kemer, eşarp, fular, şal, etol, şapka, mendil vb. ürünler, Bartın'da bilinen ve yaygın olarak üretilen ürünlerdir.

Üretim Alanı: Telkırma işi, ilk kez Bartın'da yapılp geliştirilmiştir. Halen üretimi merkez ve bazı köylerde sürdürülmektedir. 19 yy'dan 20 yy ortalarına kadar bir liman şehri olan Bartın'ın, ticari faaliyetlerin getirdiği dışa açık sosyal yapısı ve son yıllarda da Kültür ve Turizm Bakanlığı Eğitim ve Araştırma Genel Müdürlüğü'nce açılan kurslar sonucu üretimin zaman içinde daha geniş alanlara yayıldığı anlaşılmaktadır. İlk kez Bartın'da yapıldığı bilinmekle birlikte, günümüzde ülkemizin değişik yörelerinde de (Bursa, İzmir, Aydın) aynı adla üretilmektedir.

Üretim Metodu: Üretim, herhangi bir teknolojik araç kullanılmadan tamamen el marifetiyle yapılmaktadır. Üretimde kullanılacak araç ve gereçler, üretim tekniği ve aşamaları aşağıda açıklanmaktadır.

- Kullanılan Araç ve Gereçler

Ölçü almada kullanılan araç ve gereçler

- Cetvel
- Mezür

Desen hazırlığında kullanılan araç ve gereçler

- Kağıt makası
- Kalem Açacağı
- Çeşitli desen kaynakları; Dergiler, kitaplar, desen paftaları; kartlar, müzeler, koleksiyonlar, eski işlemeli ürünler, kanava desenleri, hesap işi desenleri, goblen desenleri ve dantel desenlerinden yararlanılabilir.
- Kalemler; kurşun kalem (HB)
- Kalıtlar; kareli ve milimetrik kağıt
- Silgi

İşleme sırasında kullanılan araç ve gereçler

- Makaslar; kumaş makası
- İğneler; dikiş iğnesi, telkırma iğnesi

- c) Kasnak: el nakısı kasnağı (vidalı, vidasız ya da ayaklı)
- d) Kasnak bezleri; 8 adet
- e) Dikiş yüksüğü
- f) Kumaşlar; Tel kırma İşi'nde sert olmayan ipliği sayılabilen ve seyrek dokunuşlu kumaşlar tercih edilmektedir. Keten, mermerşahi, yün tela, kıl tela, yöresel dokumalar; Ayancık keteni, Rize keteni, şile bezi vb. tülbent, şifon, jorjet, keten tül, naylon tül üzerine tel kırma tekniğini uygulamak mümkündür. Özellikle keten tül sağlamlık, seyrek dokunuş özelliği ve işleme tekniğine uygunluğu yönünden tercih edilmelidir.
- g) İplikler; tel

Ütüleme sırasında kullanılan araç ve gereçler

- a) Ütü b) Ütü Masası c) Ütü Bezi d) Su kabı e) Borax f) Oksijen

- Kullanılan Teknikler
- Telkırma Desen Geçirme Tekniği: Telkırma tekniğinde desen kumaşa sayılarak geçirilir. Bu nedenle sayılabilen kumaşlar tercih edilmelidir.
- Telkırma Kenar Temizleme Teknikleri: Telkırma tekniği ile süslenen bir üründe kumaş özelliği, kullanım alan ve kişisel zevk dikkate alınarak birçok değişik kenar temizleme tekniği uygulanabilmektedir.

Bu tekniklerden bazılarını; köşe yaparak, baskı dikişi yaparak, saçak bırakarak, saçak bükerek, basit saçak yaparak vb. şeklinde sıralamak mümkündür.

- İğne Teknikleri:

Telkırma İğnesine Tel Geçirme Tekniği:

Kullanılan araç ve gereçler:

- a) Tel
- b) Telkırma iğnesi

İşlem basamakları:

- a) İğne, baş kısmı yukarıda olacak şekilde parmaklar arasında tutulur.
- b) Tel, üst delikten geçirilir ve ikinci deliğe kadar kıvrılır.
- c) Telin diğer ucu alt delikten geçirilerek üst delikten çıkarılır.
- d) Tel tırnak yardımı ile iğnenin üzerine yerleştirilir.

(+) Artı puan tekniği:

Kullanılan araç ve gereçler:

- a) İşleme kumaşı
- b) Tel
- c) Telkırma iğnesi
- d) Desen
- e) Kasnak ve kasnak bezleri

İşlem basamakları:

- a) Hazırlanan işleme kumaşı kasnağa gerilir.
- b) Telkırma iğnesine tel geçirilir.
- c) İğne, başlangıç noktasından kumaşın deliğine üstten alta doğru batırılır.
- d) Yukarıdan aşağıya doğru 8 iplik sayılarak iğne kumaş yüzeyine çıkarılır.
- e) Kumaşın yüzünde kalan telin serbest ucuna yarım boy kadar uzunluk bırakılarak kıvrılır.
- f) İğne, başlanılan noktadan tekrar alta geçirilir.
- g) Tırnak yardımı ile tel kumaşa yerleştirilerek bastırılır.
- h) İşlenen dikey hattın ortası bulunur ve sola doğru 3 iplik sayılarak iğne kumaşın yüzeyine çıkarılır.
- i) Çıkkılan noktadan sağa doğru iplik takip edilerek iğne, 6 iplik ileri batırılır.

- j) Tel, çekilerek tırnak yardımı ile kumaşa yerleştirilir ve bastırılır.
- k) İğne dikey hattın alt ucundan çıkarılır.
- l) Dikey hattın üzerinde kalan yatay hattın altından iğne yukarı doğru geçirilir.
- m) Tel, çekilerek tırnak yardımı ile kumaşa yerleştirilir ve bastırılır.
- n) Tel, yatay hattın dibinden içe (kendine) doğru yatırılır.
- o) Tel, aşağı-yukarı hareket ettirilerek kopardır ve tırnak yardımı ile düzeltilir.

(x) Çarpı puan tekniği:

Kullanılan araç ve gereçler;

- a) İşleme kumaşı
- b) Tel
- c) Telkırma iğnesi
- d) Desen
- e) Kasnak ve kasnak bezleri

İşlem basamakları:

- a) Hazırlanan işleme kumaşı kasnağa gerilir,
- b) Telkırma iğnesine tel geçirilir,
- c) İşleme yapılacak yer belirlenir,
- d) İğne, kumaşın yüzeyinde sol üst köşeden alta doğru batırılır,
- e) İğne, 6 iplik aşağıya 6 iplik sağa doğru sayılarak kumaş yüzeyine çıkarılır,
- f) Kumaşın yüzünde kalan telin serbest ucu yarım boy kadar uzunluk bırakılarak kıvrılır,
- g) Tel bükülmeden iğne tekrar başlangıç noktasından alta geçirilir,
- h) Batırılan yerden 6 iplik aşağıya sayarak bu noktadan yukarıya çıkarılır,
- i) Tel çekilerek tırnak yardımı ile kumaşa yerleştirilerek bastırılır,
- j) Başlangıç noktasından sağa doğru 6 iplik sayılarak iğne aşağıya doğru batırılır,
- k) Batırılan yerden 6 iplik aşağıya sayarak bu noktadan tekrar yukarıya çıkarılır,
- l) İğne, oluşturulan X tekniğinin ikinci verevinin altından teli bükmeden geçirilir,
- m) Tel çekilerek tırnak yardımı ile kumaşa yerleştirilir ve bastırılır.
- n) Tel, aşağı-yukarı hareket ettirilerek koparılır ve tırnak yardımı ile düzeltilir.

Ürünün Ayırt Edici Özellikleri: Bartın işinin (Telkırma) diğer nakışlardan en önemli farkı hiç iplik kullanılmadan sadece özel iğnesi ve telle çalışılmasıdır. İşlemi ilk yapıldığında telin rengi gümüş beyazdır. Fakat bir süre sonra tel madensel özelliğinden dolayı oksitlenerek hafif sarımtırak bir renge döner ve bu renk yapılan işe doğal bir görünüm verir.

Telkırma tekniği incelendiğinde, kullanılan desenlerin büyük bir çoğunluğunun doğadan esinlenerek yapıldığı görülmektedir. Bitkiler ve bezemeler yoğunlukta olmak üzere geometrik, nesnel ve figüratif bezemeler de kullanılmaktadır.

Günümüzde Telkırma İşinin uygulanmasında eskiden kalmış Telkırma işi ürünler, Müzeler, koleksiyonlar, kanava desenleri, goblen desenleri, dantel desenleri, hesap işi, vb. desenlerden faydalanılmaktadır.

Telkırma İşinde kullanılan bezemeleri şu şekilde sıralamak mümkündür. Bitkisel bezemelerde; gül, lale, karanfil vb. Çiçek Motifleri, dallar ve S kıvrım dallar, asma yaprağı, gül yaprağı, vb. yaprak motifleri, nesnel bezemelerde; sinek, bal arısı, kelebek, örümcek, vb. hayvansal figürlü motifler, geometrik bezemelerde; baklava, üçgen dörtgen, yıldız vb. formu motifler kullanılmaktadır.

Bartın'da ürünün ayırt edici özelliklerinden en önemlisi tel kırma işlemi artı (+) şeklinde tüm deseni kaplamakta, diğer yörelerde ise genellikle yardımcı işlem olarak hesap işi ve Türk işi nakışlarının yanısıra tel sarma şeklinde uygulanmaktadır.

Ürünün Menşe Ad veya Mahreç İşaret Olmasına İlişkin Bilgi ve Belgeler: Telkırma İş, Bartın çıkışlı bir nakış türü olmakla birlikte Türkiye'de başka yörelerde de üretilmektedir.

Denetleme:

Telkırma İşinin teknik özelliklere uygun üretimi, pazarlanması, tescilli ad veya işaretin kullanım biçimi, markalanması ve ürün üzerinde belirtilmesi, işaretleme ve etiketleme şekilleri vb. hususlar 6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun hükümlerine uygun olarak denetlenir.

Denetim Mercii: Denetleme, Bartın Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü koordinatörlüğünde ürün hakkında bilgi sahibi İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünden 2 temsilci ve İl Milli Eğitim Müdürlüğünü temsilen 2 el sanat öğretmeni olmak üzere toplam 4 kişiden oluşur. Denetimler yılda bir defa veya gerek duyulduğunda veya şikayet halinde her zaman gerçekleştirilebilir.

Denetim mercii, kamu ve özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleşmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir

